

Zeggenschap versterkt veerkracht

Voelen verpleegkundigen zich na de coronacrisis nog steeds veerkrachtig? Speelt zeggenschap daarbij een rol?

auteurs

Caroline Schlinkert
senior onderzoeker Nivel,
Utrecht

Kim de Groot
verpleegkundig-
onderzoeker Nivel, Utrecht,
wijkverpleegkundige Thebe,
West-Brabant

VEEKRACHT IS HET VERMOGEN om te herstellen en om te gaan met stress en tegenslagen. Veerkrachtige verpleegkundigen blijven goed functioneren, ondanks de constante veranderingen in de dagelijkse praktijk. We vroegen in ons vragenlijstonderzoek aan verpleegkundigen hoe veerkrachtig zij zichzelf vinden. Verpleegkundigen zien zichzelf als veerkrachtig, ze scoren gemiddeld 3,85 (standaarddeviatie = 0,73) op een schaal van 1 tot 5.¹ Hoewel we hadden verwacht dat de nasleep van de coronapandemie de veerkracht negatief kon beïnvloeden, zien we dat de

veerkracht van verpleegkundigen in 2023 gelijk bleef aan de ervaren veerkracht uit 2021. Dat is positief, aangezien veerkracht belangrijk is voor de kwaliteit van de verleende zorg, maar ook voor werktevredenheid van verpleegkundigen.

Veerkracht vraagt van verpleegkundigen niet alleen dat zij zich aanpassen. Het vraagt ook om een werkomgeving waarin zij hun stem kunnen laten horen. Buitenlands onderzoek liet inderdaad zien dat de veerkracht van verpleegkundigen bepaald wordt door de ervaren zeggenschap over hun eigen werk.²

Leider binnen het werk

Zeggenschap betekent dat je als verpleegkundige ruimte krijgt en neemt om vanuit je beroep een bijdrage te leveren aan de kwaliteit en veiligheid

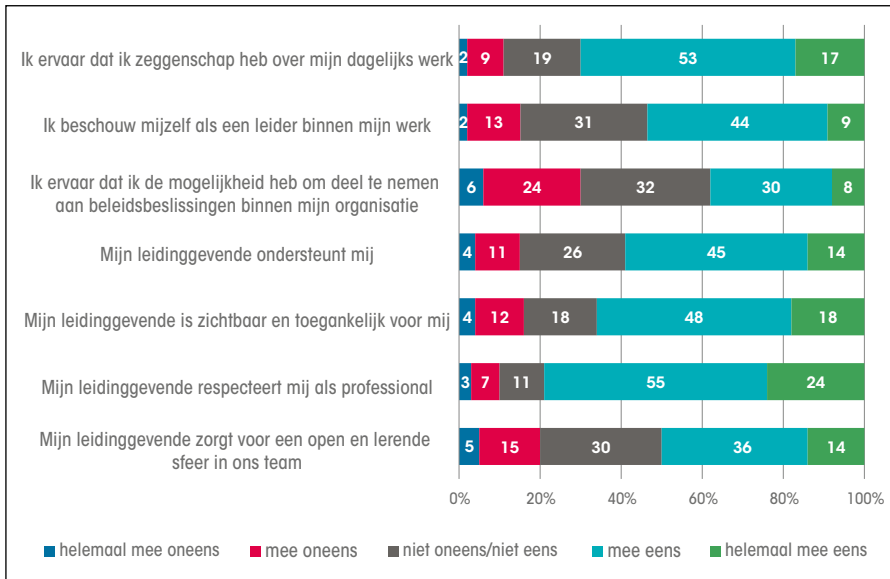
'Je kunt een bijdrage leveren aan de kwaliteit en veiligheid van zorg'

van zorg. Sinds 1 juli 2023 hebben verpleegkundigen een plek aan tafel bij hun werkgever en kunnen zij meepraten over besluiten die hun werk aangaan op

Foto: Stock/Getty Images/Tempura

FIGUUR 1 PERCENTAGE VERPLEEGKUNDIGEN DAT HET (HELEMAAL) (ON)EENS IS MET DE ZEGGENSCHAPSITEMS

basis van de Wet Zeggenschap in de zorg. Voordat deze wet van kracht werd, legden we aan verpleegkundigen stellingen voor die gingen over hun zeggenschapservaringen. Een ruime helft van de verpleegkundigen (70 procent) ervaarde zeggenschap over hun dagelijks werk en ruim de helft (53 procent) voelde zich een leider binnen hun werk. Ook over de ervaren zeggenschap in relatie tot hun leidinggevendenden waren

‘79 procent voelde zich door de leidinggevende gerespecteerd als professional’

verpleegkundigen positief. Ze scoorden gemiddeld 3,62 (standaarddeviatie = 0,89) op een schaal van 1 tot 5. Zo voelde 79 procent van de verpleegkundigen zich door hun leidinggevende gerespecteerd als professional. In mindere mate zorgde de leidinggevende voor een open en lerende sfeer in het team, maar alsnog was de helft van de verpleegkundigen hier tevreden over. Over zeggenschap in beleidsbeslissingen waren verpleegkundigen het minst

tevreden. Slechts 38 procent ervaarde te kunnen bijdragen aan beleidsbeslissingen binnen de eigen zorgorganisatie.

Deelname aan beleidsbeslissingen

Ons onderzoek liet ook zien dat zeggenschap de veerkracht van verpleegkundigen versterkt. In welke mate verpleegkundigen zich veerkrachtig voelen, werd voorspeld door het leiderschapsgevoel, de mogelijkheid tot deelname aan beleidsbeslissingen en een goede relatie tussen verpleegkundigen en hun leidinggevendenden. Daarnaast bleek dat vooral zeggenschap over het dagelijks werk een sterke invloed had: de combinatie van dagelijks zeggenschap met één van de andere zeggenschapsitems voorspelde een hoge mate van ervaren veerkracht. Die andere zeggenschapsitems waren: leiderschapsgevoel, deelnemen aan beleidsbeslissingen en zeggenschap door leidinggevende.

Adviesraad

Om verpleegkundigen binnen organisaties goed te laten functioneren, is het essentieel hun veerkracht te behouden. Ons onderzoek geeft aan dat het versterken van zeggenschap daarvoor belangrijk is. Willen we verpleegkundigen meer zeggenschap geven, dan is het

goed als ze meepraten over de beslissingen in hun organisatie. Een mogelijkheid daarvoor is de aanwezigheid van een zeggenschapsstructuur, zoals een verpleegkundige en verzorgende adviesraad.³ Daarnaast is het belangrijk als een leidinggevende zichtbaar en toegankelijk is om te sparren over het werk en zorgt voor een open en lerende sfeer. Hierbij kunnen management- en leiderschapstrainingen leidinggevendenden helpen. Vanuit het Landelijk Actieplan Zeggenschap is een *roadmap* opgesteld met tips om de zeggenschap van verpleegkundigen te versterken.⁴ Om de veerkracht van verpleegkundigen te blijven monitoren, vragen we in 2025 opnieuw aan verpleegkundigen die deelnemen in het landelijke Panel Verpleging & Verzorging (Panel V&V) in hoeverre zij veerkracht ervaren. 🗣️

REFERENTIES

1. Kraker D, de Groot K, de Veer A & Schlinkert C. Zeggenschap en een lerende teamcultuur dragen bij aan de veerkracht van verpleegkundigen: peiling 2 Veerkracht van verpleegkundigen. Utrecht: Nivel, 2023.
2. Sihvola S, Kvist T & Nurmekele A. Nurse leaders' resilience and their role in supporting nurses' resilience during the COVID-19 pandemic: A scoping review. *Journal of Nursing Management*. 2022; 30(6), 1869–1880.
3. Verpleegkundigen & Verzorgenden Nederland. Professionele zeggenschap. www.venvn.nl/professionele-zeggenschap
4. Verpleegkundigen & Verzorgenden Nederland. Met deze 14 interventies kun je zeggenschap versterken in jouw organisatie. 2023. www.venvn.nl/nieuws/met-deze-14-interventies-kun-je-zeggenschap-versterken-in-jouw-organisatie

NOOT

→ Dit artikel is gebaseerd op een online vragenlijst die in maart 2023 is ingevuld door 720 verpleegkundigen, verzorgenden, verpleegkundig specialisten, begeleiders en praktijkondersteuners die deelnemen in het Panel V&V (respons 30 procent). Daarnaast vulden 121 zorgprofessionals de vragenlijst in via een link op sociale media. In dit artikel duiden we de zorgverleners voor de leesbaarheid aan als verpleegkundigen. → Wil je als verpleegkundige of verpleegkundig specialist impact hebben op de ontwikkelingen in het vak door jouw ervaringen over je werk te delen? Word dan deelnemer van het landelijke Panel V&V. Meer informatie: www.nivel.nl/panelvenv.